

Обставини справи

Справа стосувалася пенсійного спору, який було вирішено на основі стверджувано незаконно здобутих документів, що не були доведені до відома сторін. Заперечення заявниці не були долучені судом до матеріалів справи.

18 січня 2011 року заявниця подала заяву про достроковий вихід на пенсію у зв'язку з доглядом за дитиною-інвалідом до її смерті у віці семи років. Органи влади відхилили заяву, вказавши, що згідно з відповідним законодавством пенсія надається лише тим особам, які доглядають за дитиною до досягнення нею восьми років.

Заявниця оскаржила цю відмову до адміністративних судів. Вона виграла суд в першій інстанції, проте це рішення скасував Адміністративний регіональний суд в порядку апеляції.

У своїй касаційній скарзі заявниця вказувала, що відповідний Закон про державні пенсії було неправильно протлумачено. Верховний суд звернувся з проханням про надання висновків щодо цього до трьох державних установ; ці висновки не були доведені до відома заявниці. Заявниця далі заперечила проти цих висновків, проте її заперечення не були долучені до матеріалів справи, і Верховний суд також указав, що такі дії не були передбачені Законом про адміністративну процедуру. Зрештою, Верховний суд відмовив у задоволенні скарги заявниці.

Посилаючись на пункт 1 статті 6 Конвенції, заявниця скаржилася, що її справа була вирішена на основі незаконно здобутих доказів / матеріалів, які не були доведені до її відома / не були направлені їй у порушення принципу змагального провадження.

Оцінка Суду

У цій справі ЄСПЛ зауважив, що стаття 30 Закону про адміністративну процедуру дозволяє Сенату Верховного суду запитувати висновки від державних установ. Оскільки установи, яким запропоновано надати такі висновки, не мають статусу сторін у провадженні (див. пункт 13 цього рішення), Суд не визнав переконливим аргумент заявниці про те, що такий запит не міг бути зроблений на стадії касаційного провадження. Тому Суд відхилив твердження заявниці про те, що ці висновки були отримані незаконно (пункт 23 рішення).

Що стосується факту непоінформованості заявниці про отримані висновки, ЄСПЛ зауважив, що згідно з принципом «об'єктивного розслідування» (див. пункти 13 та 16 цього рішення) Сенат Верховного суду запросив ці висновки з метою ухвалення обґрунтованого рішення щодо правильності тлумачення застосованої норми права. Тлумачення цієї норми права було суттю правового спору, що розглядався Сенатом Верховного суду, і воно визначало результат розгляду справи заявниці. Тому Суд підсумував, що ці висновки були надані явно з метою впливу на рішення суду, хоча вони й не мали обов'язкового характеру.

Відповідно, заявниця могла розумно очікувати, що з нею будуть радитися з приводу того, чи потребують ці матеріали її коментарів. Як Суд зазначив вище, така позиція є незмінною в разі, якщо зауваження стосуються нейтрального питання, яке має вирішуватися судом, або ж, на думку відповідного суду, не містять будь-яких фактів чи аргументів, які не розглядалися раніше (*Zagrebačka banka d.d.*, § 197, та *Juričić*, § 73, цитовані вище). Вплив таких висновків на рішення Сенату Верховного суду є незначним (порівняйте *Nideröst-Huber*, цитовані вище, § 27) (пункт 24 рішення).

Щодо заперечення Уряду про те, що заявниця була проінформована про своє право на ознайомлення з матеріалами справи, ЄСПЛ нагадав, що можливість ознайомлення з матеріалами справи сама по собі не є достатньою гарантією забезпечення права заявниці на змагальне провадження (див. *Göç v. Turkey* [ВП], по. 36590/97, § 57, ECHR 2002-V, та *Milatová and Others*, цит. вище, § 61). Тому з метою забезпечення справедливості Сенат Верховного суду мав би проінформувати заявницю про отримання висновків державних установ, і в разі її бажання вона могла б надати свої письмові зауваження. На основі наявної інформації (пункти 10, 13 та 14 цього рішення) ЄСПЛ зауважив, що вищенаведена вимога імпліцитно існує в усталеній практиці Суду стосовно права на змагальне провадження, яке є складовою частиною права на справедливий суд, і вона не була передбачена національним законодавством (пункт 25 рішення).

Окрім цього, коментарі заявниці на висновки державних установ не були долучені до матеріалів справи з тієї підстави, що Закон про адміністративну процедуру не передбачав можливості коментувати висновки державних установ, які не були стороною у провадженні. ЄСПЛ нагадав, що гарантії, обумовлені правом на змагальне провадження, не обмежуються зауваженнями сторін провадження (див. *Ferreira Alves*, цит. вище, § 38). В усталеній практиці Суду ці гарантії є також застосовними до інших випадків, зокрема щодо доказів чи висновків, отриманих за ініціативою суду (див. *Krčmář and Others*, *Juričić*, та *Zagrebačka banka d.d.*, всі цит. вище). ЄСПЛ намагався визначити, чи були твердження / аргументи подані з метою впливу на рішення суду. Як встановлено вище (див. пункт 24 цього рішення), це мало місце у справі (пункт 26 рішення).

Наведені вище міркування були достатніми для висновку Суду про те, що в цій справі дотримання права на справедливий суд, гарантованого пунктом 1 статті 6 Конвенції, вимагало, щоб заявниці була надана можливість ознайомитись із висновками державних установ, отриманих на запит Сенату Верховного суду, та надати свої зауваження (пункт 27 рішення).

Тому в цій справі було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції.

Висновок

Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 4 лютого 2021 року й набуло статусу остаточного 31 травня 2021 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.